

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

кандидата мистецтвознавства Луговенко Тетяни Георгіївни

на дисертацію Король Анастасії Миколаївни

«Жіночі образи в українських балетах»,

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства
за спеціальністю 26.00.01 – теорія й історія культури

Останнім часом проблема втілення жіночих образів на хореографічній сцені, зокрема в балетах-інтерпретаціях літературних творів українських письменників, маркованих елементами побутово-обрядової культури, народної творчості, традиційної міфопоетики українців, активно розробляється науковцями, що спричинено як зовнішніми факторами (демократизація суспільства, активізація гендерної тематики в гуманітарній сфері тощо), так і внутрішніми хореографічними, зокрема, підвищенням технічних та змістовно-акторських вимог до жіночого виконання.

Пропонована робота виявилась класичним прикладом продовження дослідницьких починань, закладених в дисертації О. Мерлянової «Жіночі танці в українській народній хореографії», де одним з перспективних напрямів подальших розробок представленого тематичного вектору було окреслено балетну сферу.

Не заперечую структурної побудови дослідження, що відбиває авторський підхід до вирішуваної проблеми. Історіографічний огляд свідчить про те, що дисертантка добре обізнана із станом опрацювання теми, здатна критично аналізувати науковий доробок попередників та опирається на багатий монографічний матеріал.

Привертає увагу бережливе ставлення до джерельної бази. Авторка ретельно, по інформаційних крупицях, відібраних з газет та журналів від 30-х років ХХ ст. та інших архівних матеріалів, відтворює панораму жіночих

образів від першого українського балету «Пан Каньовський» (Харків, 1931) до однієї з останніх справжніх вдач балетного театру України – оригінального вітчизняного твору «За двома зайцями» (Київ, 2017).

Однак дослідження не перетворене на хроніку кризь призму жіночої образності. Авторка віднаходить образно-змістовні зв'язки різного рівня між балетмейстерськими та виконавськими трактуваннями жіночих партій не лише в інтерпретаціях одного балету, а й виявляє впливи на подальші втілення жіночих образів в тематично споріднених творах, рознесених в часі (балетна шевченкіана).

Важливо, що авторка науково виважено підходить до аналізу жіночих партій, офарблених радянською героїкою, враховуючи соціокультурний контекст та основні тогочасні тенденції розвитку балетного театру України, суголосні із загальнодержавними («Олеся», «Поема про Марину», «Маруся Богуславка»).

А.М. Король звертає увагу й на вистави, де жіночі партії не є провідними, абсолютно об'єктивно зауважуючи, що вони сприяють підсиленню чоловічої героїки та цілісності образів («Хустка Довбуша», «Вікінги», «Володар Борисфену»).

Структура дисертації добре вмотивована, положення й висновки розділів викладені логічно і перебувають у тісному причинно-наслідковому взаємозв'язку. Висновки науково обґрунтовані, відзначаються певною науковою новизною, відповідають поставленим завданням та відображають особистий внесок авторки у розвиток наукових досліджень в галузі теорії та історії культури.

Важливо відзначити наукову новизну роботи, яка полягає у тому, що вперше проведено комплексний аналіз жіночих образів в українському балеті, виявлено аспекти впливу балету «Лілея» К. Данькевича - Г. Березової на подальші втілення жіночих образів в українських балетах, з'ясовано сутність оновлення підходів до трактування жіночих образів в українських балетах кінця ХХ – початку ХХІ ст.; удосконалено підходи до тлумачення

поняття «жіночий образ» в балеті, типологію українських балетів крізь призму жіночих образів; набули подальшого розвитку уявлення про балетмейстерські та виконавські трактування жіночих образів в українських балетних виставах.

Практичне значення результатів дисертації не викликає сумнівів. Вони справді можуть бути використані в подальших теоретичних розробленнях, присвячених українському балетному театру; у працях з теорії та історії хореографічного мистецтва; у підготовці спецкурсів, методичних посібників і підручників для студентів закладів вищої освіти відповідного профілю; у практиці фахівців-хореографів із балетмейстерської та викладацької діяльності.

При тому, що загалом робота справляє позитивне враження, нам би хотілося висловити певні зауваження.

Попри визнання праці М. Пастернакової «Українська жінка в хореографії» (Вінніпег, 1964) справді цінним науковим доробком в аспекті відтворення виконавської діяльності балерин-українок за кордоном, навряд чи вона є значущою для представленої роботи, адже рясніє ідеологічно заангажованими оцінками балетних вистав в Україні за радянських часів.

На жаль, докладний аналіз жіночих партій у балетах історичної тематики та комедійних виставах кінця ХХ – початку ХХІ ст. проведено лише на матеріалі київських постановок. Такий підхід потребує аргументації.

Бажано було б звернути увагу на сучасний репертуар балетного театру України в аспекті репрезентації жіночих партій не лише у новотворах національної тематики, а й тих нечисленних балетах, що стали вітчизняною класикою («Лілея» в постановці Г. Ісупова (Львів) та В. Трошенка (Одеса); «Лісова пісня» у постановці В. Литвинова (Нацопера, Київ) тощо).

Автореферат роботи повністю відповідає змістові дисертації, розкриває її основні наукові положення, відтворює структуру та має переконливу доказовість висновків. Його структура, стиль викладу та оформлення відповідають вимогам МОН України.

Особистий внесок пошукувачки у розробку заявленої теми, беручи також до уваги кількість публікацій у фахових виданнях і виступів на конференціях, не викликає сумніву. Дисертація Анастасії Миколаївни Король є самостійною науковою розробкою, здійсненою з використанням обґрунтованих методологічних підходів. Зміст, наукові положення й висновки дисертації свідчать про те, що А.М. Король заслуговує присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури.

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри хореографії
Київського університету імені
Бориса Грінченка

Луговенко
Тетяна Георгіївна
20.05.2019

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
ВЛАСНОРУЧНИЙ ПІДПИС
Луговенко Т.Г.
Луговенко Т.Г.
Луговенко Т.Г.